

1941 m. vasara Lietuvoje: okupacijos,
sukilimas, Holokaustas

. Mano šeima, kuri, manoma, yra išvežta į Novosibirską, susidėjo iš šių asmenų: žmona Liūda Preibienė-Gorevaitė, gimusi 1913 m., brunetė, sūnus Algirdas-Petras, gimęs 1933 m., tamsiomis akimis, stambia galva, retokais dantukais, sūnus Putinas-Povilas, gimęs 1935 m., labai linksmas, žydriomis akimis, apgedusiais priešakiniais dantukais, silpna širdimi.

Išvežti jie buvo 1941 m. birželio 14 d. iš Švedziškės pr. mokyklos, Salako v. Zarasų ap. Anksti rytą iš Tolimėnų kaimo atvažiavo koncesinė mašina, kartu jau veždama Gružausku šeimą. Ji sustojo prie mokyklos tuo laiku, kai šeima dar miegojo. Prie išvežimo dalyvavo: 1. Baubinas Mykolas, 2. Dūdinas Vladas — vietos vykdomojo komiteto atstovai, 3. žydas Kacas iš Salako miestelio, 4. rusas Traškinas — Salako partorgas, 5. ūkininkas Kemeklis iš Nariūnų kaimo, 6. politrukas ir 7. du raudonarmiečiai.

Kaip šie žvėrys elgėsi bute su šeima, tikslų žinių neturiu. Girdėjusiu nusakymu — labai žiauriai, ypač žydas Kacas. Šeimai susiruošti buvo duota tik apie 1 valanda laiko.

. Mano šeima, kuri, manoma, yra išvežta į Novosibirską, susidėjo iš šių asmenų: žmona Liūda Preibienė-Gorevaitė, gimusi 1913 m., brunetė, sūnus Algirdas-Petras, gimęs 1933 m., tamsiomis akimis, stambia galva, retokais dantukais, sūnus Putinas-Povilas, gimęs 1935 m., labai linksmas, žydriomis akimis, apgedusiais priešakiniais dantukais, silpna širdimi.

Išvežti jie buvo 1941 m. birželio 14 d. iš Švedziškės pr. mokyklos, Salako v. Zarasų ap. Anksti rytą iš Tolimėnų kaimo atvažiavo koncesinė mašina, kartu jau veždama Gružausku šeimą. Ji sustojo prie mokyklos tuo laiku, kai šeima dar miegojo. Prie išvežimo dalyvavo: 1. Baubinas Mykolas, 2. Dūdinas Vladas — vietos vykdomojo komiteto atstovai, 3. žydas Kacas iš Salako miestelio, 4. rusas Traškinas — Salako partorgas, 5. ūkininkas Kemeklis iš Nariūnų kaimo, 6. politrukas ir 7. du raudonarmiečiai.

Kaip šie žvėrys elgėsi bute su šeima, tikslų žinių neturiu. Girdėjusiu nusakymu — labai žiauriai, ypač žydas Kacas. Šeimai susiruošti buvo duota tik apie 1 valanda laiko.

P a r a š a s

1940 m. birželio mėn. 24 d. Šiaurės Lietuvos Tautininkų

Sąjungos Svedriškės apylinkės vadui Trubiniui,
Justinui

Š. m. birželio mėn. 19 dienos
Vidaus Reikalų Ministerijos Spaudos ir Preseiškų Sky-
riaus telefonogramos Nr. 23 turinys, apie likvidavimą
Lietuvos Tautininkų Sąjungos su visais jos padaliniais
paskelbtas, kame ir pasirašau:

M. Trubys

Pr. Monrovis-
-salako nuov. polt. -rast.

Paskelbiau:

. Mano šeima, kuri, manoma, yra išvežta į Novosibirską, susidėjo iš šių asmenų: žmona Liūda Preibienė-Gorevaitė, gimusi 1913 m., brunetė, sūnus Algirdas-Petras, gimęs 1933 m., tamsiomis akimis, stambia galva, retokais dantukais, sūnus Putinas-Povilas, gimęs 1935 m., labai linksmas, žydriomis akimis, apgedusiais priešakiniais dantukais, silpna širdimi.

Išvežti jie buvo 1941 m. birželio 14 d. iš Švedziškės pr. mokyklos, Salako v. Zarasų ap. Anksti rytą iš Tolimėnų kaimo atvažiavo koncesinė mašina, kartu jau veždama Gružausku šeimą. Ji sustojo prie mokyklos tuo laiku, kai šeima dar miegojo. Prie išvežimo dalyvavo: 1. Baubinas Mykolas, 2. Dūdinas Vladas — vietos vykdomojo komiteto atstovai, 3. žydas Kacas iš Salako miestelio, 4. rusas Traškinas — Salako partorgas, 5. ūkininkas Kemeklis iš Nariūnų kaimo, 6. politrukas ir 7. du raudonarmiečiai.

Kaip šie žvėrys elgėsi bute su šeima, tikslų žinių neturiu. Girdėjusiu nusakymu — labai žiauriai, ypač žydas Kacas. Šeimai susiruošti buvo duota tik apie 1 valanda laiko.

Saloko Apeaugos Biuro
Vadovs

m. nupjūcio mėm. 189.

Nr. 9.

Salakas.

Balalijono laelis

Raportas.

Praneis Tomšo sūniai, kad

Saloko Apeaugos Biuro suvaikino beluvis - 3
rus - 26 ir gydy - 110. daugiau sūnių yra
policijoj apie suos kurie yra investis
daras.

Saloko Apeaugos Biūrys
Vadovs

m. nupjūcio mėn. 189.

Nr. 9.

Salakas.

Balalijono laelis

Raportas.

Praneis Tomšlo sūniai, kad

Saloko Apeaugos Biūrys suvaikino kėluvį - 3

rusų - 26 ir gydy - 110. Daugiau sūnių yra
policijoj apie tuos kurie yra išvesdij
daras.

rusų - 26 ir gydy - 110.

. Mano šeima, kuri, manoma, yra išvežta į Novosibirską, susidėjo iš šių asmenų: žmona Liūda Preibienė-Gorevaitė, gimusi 1913 m., brunetė, sūnus Algirdas-Petras, gimęs 1933 m., tamsiomis akimis, stambia galva, retokais dantukais, sūnus Putinas-Povilas, gimęs 1935 m., labai linksmas, žydriomis akimis, apgedusiais priešakiniais dantukais, silpna širdimi.

Išvežti jie buvo 1941 m. birželio 14 d. iš Švedziškės pr. mokyklos, Salako v. Zarasų ap. Anksti rytą iš Tolimėnų kaimo atvažiavo koncesinė mašina, kartu jau veždama Gružausku šeimą. Ji sustojo prie mokyklos tuo laiku, kai šeima dar miegojo. Prie išvežimo dalyvavo: 1. Baubinas Mykolas, 2. Dūdinas Vladas — vietos vykdomojo komiteto atstovai, 3. žydas Kacas iš Salako miestelio, 4. rusas Traškinas — Salako partorgas, 5. ūkininkas Kemeklis iš Nariūnų kaimo, 6. politrukas ir 7. du raudonarmiečiai.

Kaip šie žvėrys elgėsi bute su šeima, tikslų žinių neturiu. Girdėjusiu nusakymu — labai žiauriai, ypač žydas Kacas. Šeimai susiruošti buvo duota tik apie 1 valanda laiko.

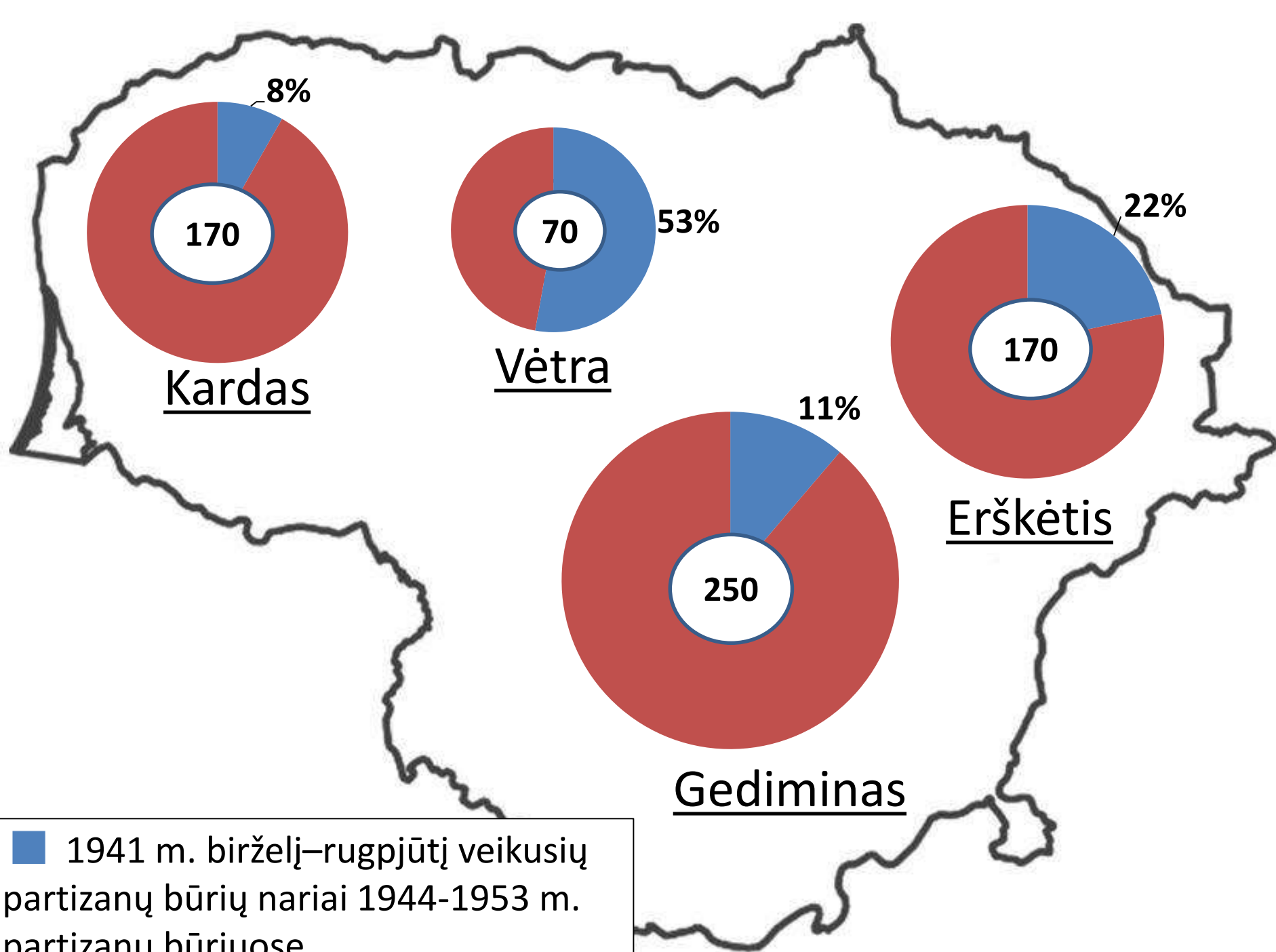
. Mano šeima, kuri, manoma, yra išvežta į Novosibirską, susidėjo iš šių asmenų: žmona Liūda Preibienė-Gorevaitė, gimusi 1913 m., brunetė, sūnus Algirdas-Petras, gimęs 1933 m., tamsiomis akimis, stambia galva, retokais dantukais, sūnus Putinas-Povilas, gimęs 1935 m., labai linksmas, žydriomis akimis, apgedusiais priešakiniais dantukais, silpna širdimi.

Išvežti jie buvo 1941 m. birželio 14 d. iš Švedziškės pr. mokyklos, Salako v. Zarasų ap. Anksti rytą iš Tolimėnų kaimo atvažiavo koncesinė mašina, kartu jau veždama Gružausku šeimą. Ji sustojo prie mokyklos tuo laiku, kai šeima dar miegojo. Prie išvežimo dalyvavo: 1. Baubinas Mykolas, 2. Dūdinas Vladas — vietos vykdomojo komiteto atstovai, 3. žydas Kacas iš Salako miestelio, 4. rusas Traškinas — Salako partorgas, 5. ūkininkas Kemeklis iš Nariūnų kaimo, 6. politrukas ir 7. du raudonarmiečiai.

Kaip šie žvėrys elgėsi bute su šeima, tikslų žinių neturiu. Girdėjusiu nusakymu — labai žiauriai, ypač žydas Kacas. Šeimai susiruošti buvo duota tik apie 1 valanda laiko.

Juk puikiai atsimename, kaip Vilniui Vaduoti Sąjunga rėkė: "Mes be Vilniaus nenurimsim", o kai reikėjo Vilnių atsiimti, tai nutilo. Paėmę Vilnių, mes galėjome vėliau žygiuoti su vokiečiais Rytų Europos link. Vokiečiai būtų anksčiau paėmę Leningradą, kol rusai būtų sulaukę tos milžiniškos paramos. Tas Antrasis pasaulinis karas būtų baigėsis kitaip. Jeigu būtume ir pralaimėję, būtų buvę garbingiau, negu dvokiančiuose rusų kiauliniuose vagonuose būti vežami į Sibirą, vergauti.

■ 1941 m. birželį–rugpjūtį veikusių partizanų būrių nariai 1944-1953 m. partizanų būriuose.

Kas vyko 1941 m. vasarą?

Birželio sukilimas vs nacių okupacija

**Kas buvo laisvės kovotojai, o kas –
kolaborantai?**

Ko tai moko?

1941. g. VIII-10 d.		Strēvos Saulis būris partizānu	garnizons
Eil. Nr.	Laipsnis	Šarvadi Vārolas	Kaola pradejo veikni
1.	J. Puskaminkas	Cūpaila Vincas	1941 - VIII - 23 diena
2.	Grandinis.	Balnys Mikas	VIII - 28 diena.
3.	Eilinis	Andriulionis Aleksas	VIII - 23 d.
4.	- - -	Vaitkonis Vincas	VIII - 23 d.
5.	Eilinis	Plizimēna Petras	23 d.
6.	Eilinis	Stancēkas Jozas	23 d.
7.	Eilinis	Kūras Jozas	23 d.
8.	Eilinis	Cūpaila Pranas.	VIII - 26 d.
9.	Puskaminkas	Vāžneričis Stasys. ✓	VIII - 27 d.
10.	Eilinis	Andriulionis Vincas	VIII - 25 d.
11.	Eilinis	Andriulionis Antanas.	25 d.
12.	Eilinis	Andriulionis Stasys	25 d.
13.	Eilinis	Karčianskos Leonas	29 d.
14.	- - -	Barišānskas Bronis	30 dienas.
15.	- - -	Koturijēna Jurgis.	VIII - 1 d.

Ko tai moko?

- **Patriotizmo?**
- **Pasididžiavimo tautos ir valstybės praeitimi?**
- **Karo tikrovės pažinimo?**
- **Kritiško mastymo ir realybės suvokimo?**

Valentinas Brandišauskas, *Siekiai atkurti Lietuvos valstybingumą (1940 06–1941 09)*. Vilnius, 1996.

Saulius Sužiedėlis, Penkiasdešimčiai metų praėjus: Lietuvių tautos sukilimo ir Laikinosios vyriausybės istorijos interpretacijų disonansai. *Metmenys*, 1991, nr. 61, p. 149–172.

Joachimas Tauberis, Tarp laisvės kovos ir masinių žudynių: 1940–1944 metų fiktyvios lietuviškos biografijos įvadas, *Lietuvos istorijos metraštis*, Vilnius, 2002, nr. 1, p. 99–120.

Dainius Noreika, 1941 m. birželio sukilimas: fenomeno pažinimo ir vertinimo problemos, *Acta Historica Universitatis Klaipedensis*, t. 32, 2016, p. 148–183.

Dainius Noreika, Skirtingų istorijų sankirtos: Holokaustas, Birželio sukilimas ir partizanų karas, *Holokaustas nacių okupuotose Rytų ir Vakarų Europos valstybėse: tyrimai ir atmintis*, Kaunas, 2017, p. 66–75.